

ปัจจัยด้านนักเรียนและครูที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน: การวิเคราะห์พหุระดับ*

Student and Teacher Factors Affecting Needs for Student Quality : A Multilevel Analysis*

พงศ์วัชร ฟองกันทา (Pongwat Fongkanta)** ดร.อวยพร เรืองตระกูล (Dr.Auyporn Ruengtrakul)***

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน 2) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลปัจจัยระดับนักเรียนและปัจจัยระดับห้องเรียนที่มีผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 690 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ความเที่ยงเท่ากับ 0.66 – 0.86 ข้อมูลที่ได้ประกอบด้วย ตัวแปรระดับนักเรียนและตัวแปรระดับห้องเรียน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ด้วยโมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่นด้วยโปรแกรม HLM ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนอยู่ในระดับปานกลางและมีความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านความดีอยู่ในระดับค่อนข้างมาก รองลงมาคือด้านความเก่ง และด้านการมีความสุขอยู่ในระดับปานกลาง 2) ตัวแปรระดับนักเรียน ได้แก่ ตัวแปรความอดทน มีอิทธิพลทางลบต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ตัวแปรระดับห้องเรียนไม่มีอิทธิพลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน

ABSTRACT

This research aimed to 1) determine the level of needs for student quality and 2) analyze the student and classroom factors affecting needs for student quality. The sample of this study was 690 students in grades 10–12. The instruments used to collect the data were questionnaires with a reliability between 0.66 to 0.86. The data consisted of the variables of student level and variable of classroom level and the hierarchical linear model analysis by HLM program was applied. The major results are as follows. 1) The major needs of student quality were at the average level and the first needs of student quality of affection were at the rather high level. The second needs of student quality of cognition were at the middle level. Finally, needs of student quality of happiness were at the middle level. 2) The student–level variable of endurance has a negative significant effect on the needs for student quality. 3) The room–level variable does not have a significant effect on the needs for student quality.

คำสำคัญ : ความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครู

Key Words : Needs for student quality, Student factor, Teacher factor

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ภายใต้โครงการทุนมหาบัณฑิต สกว.

** มหาบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*** รองศาสตราจารย์ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาและวิกฤตการณ์ทางด้านคุณภาพการศึกษา ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินความสามารถในการแข่งขันนานาชาติ ของ IMD (International Institute for Management Development) ได้จัดลำดับคุณภาพการศึกษาของไทยอยู่ในลำดับที่ 46 จาก 60 ประเทศ (โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, 2550) และสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ได้ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (National Test) และการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน O-NET (Ordinary National Education Test) ของนักเรียนในปี 2550 โดยภาพรวมพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงจากปีการศึกษา 2549 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2550) และจากการประเมินคุณภาพนักเรียนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ด้านความเก่ง ด้านความดี และด้านความสุข ภาพรวมทั้งประเทศพบว่า คุณภาพนักเรียนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีความแตกต่างระหว่างผู้เรียนสูงมาก จากผลการประเมินดังกล่าวข้างต้น ปัญหาคุณภาพนักเรียนต่ำเป็นปัญหาสำคัญที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องต้องช่วยกันหาแนวทางแก้ไข เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ดีขึ้น ซึ่งการพัฒนาคุณภาพนักเรียนจะสำเร็จหรือไม่ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการที่จะพัฒนาของตัวนักเรียนเอง

คุณภาพนักเรียนเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการจัดการศึกษาเนื่องจากเป้าหมายสูงสุดในการจัดการศึกษา คือ การยกระดับคุณภาพของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายควรมีข้อมูลพื้นฐานว่า นักเรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพในด้านใด เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนให้ตรงตามสภาพจริง โดยวิธีการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้จะใช้วิธีการประเมินความต้องการจำเป็น (needs assessment) โดยการ

หาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวัง (what should be) กับสิ่งที่เป็นอย่างจริง (what is) ซึ่งข้อมูลพื้นฐานนั้นจะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (สุมิล, 2550)

โรงเรียน ครู ผู้ปกครอง มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน สำหรับนักเรียนเองก็มีการคาดหวังเกี่ยวกับตนเองและการที่นักเรียนจะสามารถทำให้ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใดอาจมีปัจจัยหลายประการ ได้แก่ 1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จากการศึกษาทฤษฎีความคาดหวัง (expectancy theory) ที่พัฒนาขึ้นโดย Vroom (2002) พบว่า ทฤษฎีความคาดหวังเป็นทฤษฎีแรงจูงใจในการทำงาน ก่อนที่บุคคลจะถูกจูงใจให้กระทำสิ่งใด เขาจะต้องพิจารณาก่อนว่า ความสามารถและความพยายามของเขา จะทำให้ได้ผลตามที่พึงปรารถนาหรือไม่ 2) ความอดทน จากการศึกษาแนวคิดของแบนดูรา Bandura (1992) กล่าวว่า ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน เป็นประสบการณ์ตรงมีผลอย่างมากต่อความคาดหวังของบุคคล เป็นตัวเพิ่มความคาดหวังต่อความสำเร็จ ความล้มเหลวจากการปฏิบัติงานหลายครั้งซ้ำกันจะเป็นตัวลดความคาดหวังต่อความสามารถของบุคคล ซึ่งถ้าความล้มเหลวนั้นบุคคลใช้ความพยายามแก้ไขข้อผิดพลาดจะเป็นแรงเสริมในการปฏิบัติงานต่อไป แม้งานจะยากเพียงไรบุคคลจะเพิ่มความเพียรพยายามเพื่อให้งานนั้นสำเร็จและ 3) การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น จากการศึกษาทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ที่พัฒนาขึ้นโดย Maslow (1970) พบว่า มนุษย์มีความต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น (esteem need) ซึ่งเป็นความต้องการอีกขั้นหนึ่งหลังจากได้รับความต้องการทางร่างกาย ความปลอดภัย ความรัก และความเป็นเจ้าของแล้วจะต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ต้องการได้รับเกียรติจากผู้อื่น

ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ปัญหาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพนักเรียนขึ้นอยู่กับครูเป็นสำคัญ เพราะครูเป็นผู้นำแนวคิดหรือนโยบายทางการศึกษาไปสู่ระดับปฏิบัติในห้องเรียน

(ชมพูนุท, 2548) สาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถพัฒนาตนเองได้ตามที่ตนเองคาดหวังอีกส่วนหนึ่งคือมาจากครู มี 3 ประการได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) การดูแลเอาใจใส่ของครู 3) การเข้าใจนักเรียน ซึ่ง 1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bruner (1996) ได้ให้ชื่อการเรียนรู้ว่า “Discovery Approach” หรือ การเรียนรู้โดยการค้นพบ บรูเนอร์ เชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งนำไปสู่การค้นพบการแก้ปัญหา ผู้เรียนจะประมวลข้อมูลข่าวสาร การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม รับรู้สิ่งที่ตนเองเลือก ซึ่งจากการเรียนจึงนำมาสู่เป้าหมาย ความคาดหวังและจะเป็นแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีแนวคิดที่เป็นพื้นฐาน ซึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง ผู้เรียนแต่ละคนจะมีประสบการณ์และพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน การเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบใหม่กับความรู้เดิมแล้วนำมาสร้างเป็นความหมายใหม่ 2) การดูแลเอาใจใส่ของครู จากการศึกษาทฤษฎีการให้คำปรึกษาเชิงวิเคราะห์สัมพันธ์ภาพของ Berne (1962) เชื่อว่ามนุษย์เรามีความต้องการเบื้องต้น 2 ประการคือ ความต้องการทางด้านร่างกายและความต้องการทางด้านจิตใจ สำหรับความต้องการทางด้านจิตใจนั้น สามารถกระทำในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสัมผัส การชมเชย เป็นต้น ซึ่งการกระทำเหล่านี้เป็นการแสดงออกให้บุคคลนั้น มีความรู้สึกว่าเขาได้รับการเอาใจใส่ดูแล และ 3) การเข้าใจนักเรียน จากการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bruner (1996) กล่าวว่า กระบวนการคิดของเด็กและผู้ใหญ่แตกต่างกันเวลาเด็กทำผิดเกี่ยวกับความคิด ผู้ใหญ่ควรจะคิดถึงพัฒนาการทางเขาวนปัญญา ซึ่งเด็กแต่ละวัยมีลักษณะการคิดที่แตกต่างไปจากผู้ใหญ่ ครูหรือผู้มีความรับผิดชอบทางการศึกษาจะต้องมีความเข้าใจว่าเด็กแต่ละวัยมีการรู้คิดอย่างไรและกระบวนการรู้คิดของเด็กไม่เหมือนผู้ใหญ่ (intellectual empathy) สาเหตุและปัจจัยดังกล่าว ส่งผลให้ระดับของสภาพที่

พึงประสงค์และระดับของสภาพที่เกิดขึ้นจริงของคุณภาพนักเรียนแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่จะส่งผลต่อความไม่พัฒนาไปตามที่คาดหวัง ซึ่งได้จากการประเมินความต้องการจำเป็น (needs assessment) ส่งผลให้คุณภาพของนักเรียนไม่เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน เมื่อพิจารณาตัวแปรที่นำมาทำนายคุณภาพนักเรียน พบว่า เป็นตัวแปรต่างระดับกัน ประกอบไปด้วย 1) ตัวแปรระดับนักเรียน ได้แก่ (1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (2) ความอดทน และ (3) การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น 2) ตัวแปรระดับห้องเรียน ได้แก่ (1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (2) การดูแลเอาใจใส่ของครู และ (3) การเข้าใจนักเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เทคนิคการวิเคราะห์พหุระดับ (multilevel analysis) (Bryk and Raudenbush, 1987 อ้างถึงใน ศิริชัย, 2550) ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

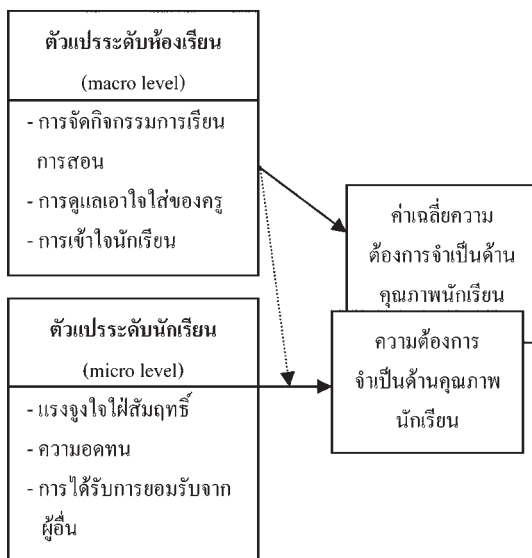
1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลปัจจัยระดับนักเรียนและปัจจัยระดับห้องเรียนที่มีผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน

ขอบเขตในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้แบ่งตามโครงสร้างของตัวแปรสำหรับใช้วิเคราะห์พหุระดับด้วยโมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่น (hierarchical linear models) แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ 1) ตัวแปรระดับนักเรียน ได้แก่ (1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (2) ความอดทน และ (3) การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น 2) ตัวแปรระดับห้องเรียน ได้แก่ (1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (2) การดูแลเอาใจใส่ของครู และ (3) การเข้าใจนักเรียน และตัวแปรตาม คือ ความ

ต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนประกอบด้วย ความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนในด้าน (1) ความเก่ง (2) ความดี และ (3) การมีความสุข

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นโรงเรียนใน 6 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นโรงเรียนใน 6 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออกและภาคใต้ จำนวน 690 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบ 3 ขั้นตอน (3-stage sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม เป็นมาตรประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ และมาตรประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับรูปแบบการตอบสนองคู่ (dual-response format) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ประกอบด้วย เพศ ระดับชั้น คะแนนเฉลี่ยสะสม ภูมิภาค เป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยระดับนักเรียนและระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน เป็นมาตรประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน เป็นมาตรประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ รูปแบบการตอบสนองคู่ (dual-response format) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.57-1.00 และมีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.66-0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และเก็บข้อมูลด้วยตนเองในระหว่างปลายเดือนธันวาคม 2551 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2552 ได้แบบสอบถามกลับคืนร้อยละ 95.83

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยใช้โปรแกรม SPSS for window 2) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยวิธีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยใช้วิธี Modified Priority Needs Index (PNI Modified) 3) การวิเคราะห์ตัวแปรระดับนักเรียนและระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้วยโมเดลเชิงเส้นระดับลดหลั่น (hierarchical linear model) ด้วยโปรแกรมเอชแอลเอ็ม (HLM)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของนักเรียนในด้านคุณภาพนักเรียน

ความต้องการจำเป็นของนักเรียนในด้านคุณภาพนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วยความต้องการจำเป็น 3 ด้าน คือ ความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านความเก่ง ด้านความดีและด้านการมีความสุข เมื่อนำมาจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นได้ผลดังนี้ ความต้องการจำเป็นในลำดับที่หนึ่งคือ ความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านความดี มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก รองลงมาความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านความเก่ง มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านการมีความสุข มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ แสดงว่านักเรียนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาด้านความดีมากกว่าด้านอื่นๆ

2. การวิเคราะห์ตัวแปรระดับนักเรียนและระดับห้องเรียนที่มีผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรระดับนักเรียนและระดับห้องเรียนที่มีผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน ตัวแปรระดับนักเรียนที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวม ได้แก่ ตัวแปรความอดทน สามารถอธิบายความผันแปรของความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวมได้ร้อยละ 5.10 และตัวแปรระดับห้องเรียนไม่มีตัวแปรใดที่มีอิทธิพลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวม ตัวแปรระดับนักเรียนที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนรายด้าน คือ

- 1) ตัวแปรระดับนักเรียนที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านความเก่ง ได้แก่ ตัวแปรความอดทน ตัวแปรการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพ

นักเรียนด้านความเก่งได้ร้อยละ 10.40 และ ตัวแปรระดับห้องเรียนไม่มีตัวแปรใดที่มีอิทธิพลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านความเก่ง

- 2) ตัวแปรระดับนักเรียนที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านความดี ได้แก่ ตัวแปรความอดทน สามารถอธิบายความผันแปรของความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านความดี ได้ร้อยละ 4.10 และตัวแปรระดับห้องเรียนไม่มีตัวแปรใดที่มีอิทธิพลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านความดี
- 3) ตัวแปรระดับนักเรียนที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านการมีความสุข ได้แก่ ตัวแปรการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น สามารถอธิบายความผันแปรของความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านการมีความสุขได้ร้อยละ 6.10 และตัวแปรระดับห้องเรียนไม่มีตัวแปรใดที่มีอิทธิพลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านการมีความสุข

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. ความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนทั้ง 3 ด้านพบว่า นักเรียนมีความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนในด้านความดีมากที่สุด อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในช่วงวัยรุ่น การเปลี่ยนแปลงทางกาย ทางอารมณ์ ความคิดมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและแตกต่างจากผู้ใหญ่ มีความต้องการเป็นตัวของตัวเองสูง ขาดความรอบคอบ สุขุมในการตัดสินใจทำให้ขาดความรับผิดชอบ ความมีวินัย มาตรฐานความเข้าใจในเรื่องความดีงามยังไม่สมบูรณ์ ไม่เป็นสากล (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2550) กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม การทำความดีของโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีไม่มากนักและการให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นพิเศษเริ่มตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาซึ่งยังไม่นาน อีกทั้งในเรื่องของความดีและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็น

เรื่องนามธรรม เห็นยากเข้าใจยาก คนดี มีความประพฤติเรียบร้อยจะแสดงออกทางกายและจิตใจ เป็นเรื่องละเอียดอ่อนแตกต่างจากเรื่องความเก่งที่มองเห็นได้ชัดกว่าความดีซึ่งเป็นรูปธรรมซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาว่าด้วยเรื่อง คุณธรรม นำความรู้ และในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ “เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์....” และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้เพิ่มเกณฑ์การจบหลักสูตรและการผ่านช่วงชั้น เรื่องการสร้างจิตอาสาและจิตสาธารณะ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะด้านความดีสูงขึ้น รองลงมามีนักเรียนมีความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพ นักเรียนในด้านความเก่ง จะเห็นว่าในทุกภาคส่วนให้ความสำคัญในด้านนี้ค่อนข้างมากในการเรียนการสอนให้เวลามากใน 8 กลุ่มสาระทั้งนักเรียนมีเป้าหมายและหวังผลชัดเจนในการที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งปัจจัยที่สร้างความสำเร็จตามเป้าหมายคือ ต้องเป็นคนเก่งเพราะความเก่งเป็นตัวบ่งชี้หลักของความสำเร็จในการศึกษาที่สูงขึ้น ทำให้นักเรียนมีการปฏิบัติที่ได้ใกล้เคียงกับสิ่งนักเรียนคาดหวังจึงมีความต้องการจำเป็นที่ไม่สูงนัก ลำดับสุดท้ายคือ นักเรียนมีความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนในด้านการมีความสุข ในด้านนี้จะเห็นว่าการที่ส่งเสริมนักเรียนเกิดความสุขทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญและร่วมจัดกิจกรรมมากทั้งในระดับสถานศึกษา ระดับชุมชน รวมทั้งเขตการศึกษาจะมีการจัดกิจกรรม ดนตรี กีฬานั้นทนทานการ ในวันสำคัญ เทศกาลสำคัญ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน เช่น กิจกรรมชุมนุมดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปะ และกีฬา จึงทำให้นักเรียนเกิดสุขภาพจิต สุขภาพกายที่ดี ปฏิบัติได้ตามที่นักเรียนคาดหวังจึงเกิดความต้องการจำเป็นที่น้อยที่สุด ในคุณภาพนักเรียนทั้ง 3 ด้านนี้

จากผลการวิจัย ความต้องจำเป็นที่มีความสำคัญที่สุดคือ ความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านความดี ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น ต้องร่วมมือร่วมใจกันจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนในคุณลักษณะด้านความดี เช่น ความมีวินัย ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ตามบทบาทหน้าที่อย่างจริงจังสม่ำเสมอ เขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนมอบให้โรงเรียนนำไปปฏิบัติรวมทั้งติดตามผล ประเมินผลและปรับปรุงพัฒนา สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานผู้บริหารมีการมอบหมายงาน สนับสนุนและเพิ่มการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา นักเรียนในด้านคุณลักษณะด้านความดี พฤติกรรมอันพึงประสงค์ เช่น กิจกรรมจิตอาสา จิตสาธารณะ รวมทั้งครูต้องดำเนินตามโครงการที่ได้รับมอบหมายตามบทบาทหน้าที่ ดูแลติดตามอย่างต่อเนื่อง

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน

2.1 ปัจจัยระดับนักเรียน

1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จากผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่มีอิทธิพลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวมและรายด้าน จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรระดับนักเรียน และค่าเฉลี่ยของความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวมและรายด้าน เกือบกลุ่มกัน การกระจายของข้อมูลน้อยความแปรปรวนระหว่างนักเรียนต่ำ มีความสัมพันธ์กันต่ำเพราะนักเรียนอาจมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกันมาก แม้นักเรียนจะเก่งหรืออ่อน ก็ยังมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจทำให้ไม่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน

2) ความอดทน จากผลการวิจัยพบว่า ความอดทนมีอิทธิพลทางด้านลบต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพโดยรวม ความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านความเก่งและด้านความดี

แสดงว่าเมื่อนักเรียนมีความอดทนสูงทำให้นักเรียนสามารถที่จะปฏิบัติตน แก้ไขปัญหาต่างได้ มีคุณภาพนักเรียนสูงจึงทำให้นักเรียนเกิดความต้องการจำเป็นต่ำซึ่งเป็นผลดี และเมื่อนักเรียนมีความอดทนต่ำ จะทำให้นักเรียนมีความต้องการสูงขึ้นจึงควรที่จะมีการส่งเสริมพัฒนาความอดทนของนักเรียนให้สูงขึ้น

3) การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น จากผลการวิจัยพบว่า การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น มีอิทธิพลทางด้านลบต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนด้านการมีความสุข แสดงให้เห็นว่าเมื่อได้รับการยอมรับจากผู้อื่นแล้วทำให้มีคุณภาพนักเรียนด้านการมีความสุขนี้ดีไปด้วย ดังที่ Maslow (1970) กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ที่มีความรู้สึกว่าตนเองมีประโยชน์มีคุณค่าและต้องการให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของตน ยอมรับนับถือตน Esa Mangelaja and Tatu Hirvonen (2007) ศึกษาถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสุขของนักศึกษาพบว่า การสร้างมนุษยสัมพันธ์สัมพันธ์กับความสุขของนักศึกษา แสดงว่าเมื่อได้รับการยอมรับจากผู้อื่นสูง ความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนต่ำซึ่งเป็นผลดีจึงควรที่จะมีการส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีคุณสมบัติของการได้รับการยอมรับจากผู้อื่นให้สูงขึ้น

2.2 ปัจจัยระดับห้องเรียน

1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ไม่มีอิทธิพลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวมและรายด้าน จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรระดับนักเรียนและค่าเฉลี่ยของความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวมและรายด้าน เกาะกลุ่มกัน การกระจายของข้อมูลน้อย ความแปรปรวนระหว่างนักเรียนต่ำ มีความสัมพันธ์กันต่ำและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละห้องเรียนมีนักเรียนห้องเรียนละ 5 คน ทำให้ผลที่ได้ไม่ค่อยเสถียร และในยุคการปฏิรูปการศึกษามีการกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการปฏิบัติและให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตัวเองมากขึ้น ครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามแนวนโยบายการศึกษาที่เหมือนกัน ทำให้การจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนไม่มีอิทธิพลต่อ ความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน

2) การดูแลเอาใจใส่ของครู จากผลการวิจัยพบว่า ไม่มีอิทธิพลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวมและรายด้าน จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรระดับนักเรียนและค่าเฉลี่ยของความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวมและรายด้าน เกาะกลุ่มกัน การกระจายของข้อมูลน้อย ความแปรปรวนระหว่างนักเรียนต่ำ มีความสัมพันธ์กันต่ำ กลุ่มตัวอย่างในแต่ละห้องเรียน มีนักเรียนห้องเรียนละ 5 คน ทำให้ผลที่ได้ไม่ค่อยเสถียร และอาจเนื่องมาจากการดูแลเอาใจใส่ของครูในยุคของการปฏิรูปการศึกษาคือ มีการแนะนำ ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนอย่างเต็มที่ ติดตาม วัดและประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งนักเรียนอาจไม่ปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ตามคำแนะนำตามขั้นตอน กระบวนการที่กำหนดไว้ได้ ทำให้ผลการปฏิบัติของนักเรียนน้อยไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามที่นักเรียนคาดหวังไว้และความแตกต่างของสิ่งที่คาดหวังและเกิดขึ้นจริงไม่มีการเปลี่ยนแปลง

3) การเข้าใจนักเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ไม่มีอิทธิพลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวมและรายด้าน จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรระดับนักเรียนและค่าเฉลี่ยของความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวมและรายด้าน เกาะกลุ่มกัน การกระจายของข้อมูลน้อย ความแปรปรวนระหว่าง นักเรียนต่ำ มีความสัมพันธ์กันต่ำ กลุ่มตัวอย่างในแต่ละห้องเรียน มีนักเรียนห้องเรียนละ 5 คน ทำให้ผลที่ได้ไม่ค่อยเสถียร และอาจเนื่องมาจากครูผู้จัดการเรียนการสอนมีความเข้าใจในความต้องการรู้ถึงปัญหา รู้จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาของนักเรียนแต่ละคน แต่อาจยังไม่ได้แก้ไข พัฒนานักเรียน ทำให้ความแตกต่างของสิ่งที่คาดหวังและเกิดขึ้นจริงของนักเรียนไม่มีการเปลี่ยนแปลง

จากผลการวิจัย จะได้ว่า ความอดทนและการได้รับการยอมรับจากผู้อื่นส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านคุณภาพนักเรียน โรงเรียนจึงควรมีนโยบาย

หรือการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความ
อดทนสูงและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ให้ความสำคัญ
ในการให้กำลังใจ ยกย่อง ประกาศเกียรติคุณ ให้ผู้ที่
ขยันอดทนและประสบความสำเร็จในเรื่องต่างๆ เพื่อ
ให้นักเรียนสามารถประพฤติปฏิบัติตนได้ตามเป้าหมาย

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน. 2542.
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2542. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย.
2550. รายงานการพัฒนาคนของประเทศ
ไทยปี 2550. กรุงเทพฯ: คีนพลับบิซิง.
ชมพูนุช ร่วมชาติ. 2548. อนาคตภาพของหลักสูตร
วิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550 -
2559). ปรียญาอุษฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการ
วิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, สถาบัน. 2550. สถิติ
คะแนนการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ.
(ออนไลน์). จาก: <http://www.niets.or.th/>
(เข้าถึงวันที่ 10 สิงหาคม 2552).
ทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, สถาบัน. 2550. Niets
News. (ออนไลน์). จาก: <http://www.daruss.ac.th/onet5.pdf> (เข้าถึงวันที่ 10
สิงหาคม 2552).
ศิริชัย กาญจนวาสี. 2550. การวิเคราะห์พระระดับ.
พิมพ์ครั้งที่ 4 (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ.
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
สาธารณสุข,กระทรวง. กรมสุขภาพจิต. 2550. ปัญหา
สุขภาพจิตวัยรุ่น หัวข้อวิธีการสื่อสารกับวัยรุ่น.
(ออนไลน์).จาก: <http://www.dmh.go.th/1667/1667view.asp?id=3924> (เข้าถึง
วันที่ 17 เมษายน 2552).
สุวิมล ว่องวานิช. 2550. การวิจัยประเมินความต้องการ
จำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
Bandura, A. 1992. Perceived self-efficacy in
cognitive development and functioning.
Education Psychologist, 28(2), 117-148.
Berne 1962. ทฤษฎีการให้คำปรึกษาเชิงวิเคราะห์
สัมพันธ์ภาพ (Transactional Analysis)
(online). from <http://gotoknow.org>
(2008) August 10).
Bruner 1996. ทฤษฎีการเรียนรู้ ของบรูเนอร์.
(online).from <http://tupadu.multiply.com/journal/item/2> (2008, August 10).
Esa Mangeloja and Tatu Hirvonen. 2007.What
Makes University Students Happy?.
International Review of Economic
Education Economics Network.University
of Jyväskylä, Finland.
Maslow 1970. ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์. (online).
from <http://www.khonmuang.com/BB/viewtopic.php> (2008, August 10).
Vroom 2002. ทฤษฎีความคาดหวัง (expectancy
theory). (online). from <http://learners.in.th/blog/princesses/166152>(2008,
August 10).